

ДИЈАСПОРА

Потенцијал и вредност српске дијаспоре за државу Србију, њено друштво и економију, нису само у новцу којим њени припадници располажу – већ пре свега у укупном знању и искуству које је тај капитал створио.

СРПСКА ДИЈАСПОРА КАО РАЗВОЈНИ РЕСУРС

Полазне основе:

Српски народ је један и недељив, чиме је однос Србије и дијаспоре од суштинске важности. Српску дијаспору чини број од између два и четири милиона људи, не рачунајући „загранични српски народ“, тј. оне који живе у нама суседним и оближњим државама. За разлику од других земаља са значајном дијаспором, попут Ирске или Француске, Србија до сада није била у стању да преброји своје људе у дијаспори, које чине држављани Републике Србије са сталним или привременим пребивалиштем у иностранству, њихови сродници и потомци, као и остала лица која себе сматрају припадницима српскога народа по основу порекла.

Број припадника српске дијаспоре у константном је порасту, поготово у периоду после Другог светског рата, када се интензитет емиграција појачавао у складу са систематским пропадањем привредних, институционалних, образовних и других друштвених ресурса и вредности у земљи. Национални интерес Републике Србије јесте да утемељи одрживу одговарајућу државну политику према дијаспори и њеним припадницима, како ради остварења њихових уставних и законских права у Србији, тако и због огромних потенцијала коју ближа сарадња са дијаспором отвара Србији и њеним грађанима.

Потенцијал и вредност српске дијаспоре за државу Србију, њено друштво и економију,

Српски народ је један и недељив,

чиме је однос Србије и дијаспоре од суштинске важности.

Основаћемо функционалне институције за сарадњу са дијаспором:

Заједничку експертску групу на релацији Србија-дијаспора

Министарство за дијаспору

Гарантоваћемо дијаспори представнике у Народној скупштини Републике Србије

нису само у новцу којим њени припадници располажу – већ пре свега у укупном знању и искуству које је тај капитал створио.

Тренд асимилације и отуђивања наше дијаспоре од матице постаје очигледан већ у другом, а поготово у трећем или четвртном колону. Везивање нових генерација наших људи у дијаспори за Србију базирано је пре свега на одрживом савладавању српског језика, као и промовисању културних, економских, просветних, духовних и других веза са матицом. Национални интерес захтева темељну изградњу и подршку институцијама које ће те везне елементе неговати и оснажити.

Профил емигранта из Србије се у последњих 30 година темељно променио. Ранијих деценија, одлазак у емиграцију био је типично једносмеран процес и, изузимајући дознаке, трајни губитак за државу и њено друштво. Данас све више наилазимо на примере наших људи који су, упркос често дугом одсуству из Србије, спремни да се у земљу врате било трајно било кроз пројекте, улагања, или на неки други начин. Овакав вид и квалитет наше емиграције захтева комплетну промену приступа и односа Србије према дијаспори, при чему се подстицај разних видова ангажовања припадника дијаспоре неће огледати у давању повлашћених услова и субвенција, те бесмисленом спречавању „одлива мозгова“, већ у заједничком проналажењу решења од којих би користи имали сви наши грађани. Активно и равноправно укључивање дијаспоре у процес модернизације Србије кроз изградњу правне државе са јаким и независним институцијама, реформе и побољшање здравственог система, унапређење домаће привреде и предузетништва – дали би „ветар у леђа“ свим осталим домаћим реформама којима се остварују равноправност грађана пред законом, слободно тржиште у привреди и

Увешћемо

електронско

гласање на
изборима за
држављане Републике
Србије у дијаспори.

Очување српског
језика кроз програме
за учење. Такође,
основаћемо глобално
доступан **онлајн**
Центар за учење
српског језика.

меритократија у запошљавању, како у јавном, тако и у приватном сектору.

Стога, Скупштина Народне странке усваја следеће програмске тачке:

1. ГЛАСАЊЕ У ИНОСТРАНСТВУ

Ако дијаспора има претходно наведену улогу у спровођењу реформи и модернизацији Србије, онда се тој и таквој дијаспори мора обезбедити равноправни приступ гласању приликом председничких и парламентарних избора у матици. Све политичке структуре у земљи једино ће тако озбиљно прихватити дијаспору као партнера. Актуелни закони који регулишу одржавање избора на бирачким местима у иностранству, отварање бирачког места у одређеној амбасади или конзулату условљавају претходним пријављивањем 100 бирача, што у пракси значи да већина држављана Републике Србије који не живе у близини дипломатско-конзуларне мисије, остаје ускраћена за право да гласа. Такође, инсистирањем на пријављивању одређеног броја бирача ради отварања бирачког места, право гласања у иностранству не припада више држављанину – појединцу, већ условљава постојање веће групе како би свако понаособ извршио оно што је његово индивидуално право – чиме је прекршена уставна одредба да је изборно право „опште“ и „једнако“. Као резултат ових условљавања, досадашња излазност у дијаспори показала се на нивоу статистичке грешке. Зато је потребно комплетно променити и успоставити модернију платформу гласања у иностранству, која би омогућила много већи и лакши приступ гласачима, а истовремено значајно смањила трошкове спровођења гласања и за гласаче и за државу Србију. Народна странка се залаже за електронско гласање у иностранству, чиме ће бити обезбеђено шире остварење изборног права међу српским држављанима са

Креираћемо систем „циркуларне миграције“

којим би се омогућио повратак људи који одлазе из Србије.

правом гласа у иностранству, уз истовремено знатно смањење трошкова одржавања избора. Тиме би била гарантована једнакост у остварењу гласачког права на пример бирача који живе у Цириху и оних у Централноафричкој Републици. На овај начин би бирачко право било омогућено и оним грађанима Србије који се на дан избора налазе ван земље због посла, образовања или сличних разлога. Електронско гласање такође би било могуће решење и за повећање излазности међу грађанима који живе у Србији, поготово међу младима, док савремени системи електронског гласања који су већ у употреби широм света, а посебно у државама чланицама Европске уније – обезбеђују максимални интегритет гласачког процеса.

2. УСПОСТАВЉАЊЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ЗА САРАДЊУ СА ДИЈАСПОРОМ

Од 2012. године, систематски су урушаване претходно успостављене институције за координацију сарадње и дијалога између Републике Србије и њене дијаспоре – на првом месту Скупштина дијаспоре и Срба у региону, која је законом основана и замишљена као репрезентативно тело дијаспоре, а затим и Министарство дијаспоре, те чак и Пословни савет дијаспоре. Народна странка разуме да су успостављање дијалога и изградња поверења кроз независне, транспарентне институције неопходни услови за сваки значајнији подухват у вези са дијаспором, и обавезује се да ће се залагати за:

Формирање заједничке групе експерата са подједнаким бројем представника државе Србије и дијаспоре, која ће предложити комплетну реформу досадашње праксе односа матице и дијаспоре, те оснивање независних, транспарентних институција у којима ће радити висококвалификовани професионални кадар састављен не од

трећеразредних партијских чиновника, већ од на јавном конкурс у изабраних кандидата који ће захваљујући свом познавању дијаспоре и у великој мери оствареном стажу рада са дијаспором, како у земљи тако још више у иностранству, довести до коначног јачања међусобног поверења и веза.

На основу препорука експертске радне групе за дијаспору, поновно формирање Министарства дијаспоре као централне институције будуће Владе Србије за комуникацију и сарадњу са припадницима дијаспоре, спровођење политике Владе према дијаспори, и поспешивање укључивања удружења и појединаца из дијаспоре у политички и друштвени живот Србије;

На основу препорука експертске групе, Министарства дијаспоре и других новоформираних независних тела дијаспоре у земљи, те кроз дијалог са активним удружењима и појединцима из дијаспоре, а све узимајући у обзир примере добре праксе из света (нпр. Француска, Италија, Хрватска, итд.), обезбеђење механизма заступљености дијаспоре у Народној скупштини Републике Србије кроз одређени број посланичких места за представнике дијаспоре.

3. ПРОГРАМИ ЗА УЧЕЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Српски језик и ћирилично писмо су кључни елементи нашег националног идентитета, и представљају нит која повезује како Србе из света са њиховом матичном земљом, тако и припаднике дијаспоре било где се они налазили. Према већ важећим законским прописима, Република Србија има обавезу да малолетној деци исељеника са сталним пребивалиштем у иностранству обезбеди уџбенике и наставу српског језика, али се у пракси то слабо примењује, јер постојећи систем допунских школа изискује огроман

буџетни трошак а покрива свега 11–12 хиљада деце. Истовремено, настава српског језика у иностранству углавном се одржава трудом и залагањем црквених заједница, организација и појединаца, којима држава Србија мора да пружи подршку успостављањем јединственог, стандардизованог учења српског језика по европским скалама знања, узимајући у обзир чињеницу да све већем броју деце наших емиграната српски језик више није матерњи. Зато као кључни део овог програма, Народна странка се обавезује да ће у сарадњи са релевантним стручњацима из матице и дијаспоре, образовним институцијама и организацијама, допринети стандардизацији учења српског језика у дијаспори, да ће основати онлајн Центар за учење српског језика који ће нудити наставу за младе у дијаспори, спровести обуку већ постојећег наставног кадра у иностранству, а по потреби укључити и у дијаспору послати и већ обучени наставни кадар из земље.

4. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ПОВРАТАК

Успешно спровођење ових стратешких циљева Програма Народне странке за дијаспору, а најпре успешно спровођење домаћих реформи које ће вратити достојанство грађанима Србије, резултираће у коначном враћању поверења дијаспоре у матицу, и обратно. Предложене реформе институција и процеса одлучивања, у чије основе би се дијаспора активно укључила и била равноправни партнер, редефинисаће односе матице и дијаспоре на дуге стазе. Тај нови однос омогућио би да се на здраве основе постави цео систем тзв. „циркуларне миграције“, тако да појединци, грађани ове земље, не одлазе више из Србије „трбухом за крухом“ или „мозгом за достојанством“, већ ради даљег образовања или професионалне праксе које ће једнога дана желети да пренесу у Србију заједно са својим

породицама. Живот у дијаспори није за све, али на оне који се одлуче на тај корак држава Србија мора да гледа као на партнере, на инвестиције, као на људе чији повратак у адекватном моменту мора бити поспешен, чиме би им била пружена помоћ и у процесу реинтеграције.

5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРИНЦИПА РАВНОПРАВНОСТИ

Програм Народне странке за дијаспору базиран је на принципу апсолутне равноправности између грађана Србије и припадника дијаспоре у остваривању уставних и законских права, као и репрезентативности пред државним институцијама и у друштву, у привредном сектору, култури и осталим областима. Ништа у овом програму не предвиђа давање нових права или привилегија, подстицаја или субвенција за припаднике дијаспоре који већ нису доступни грађанима Србије. Стварање правне државе у којој ће се поштовати устав и закон, у којој ће судови и институције бити независни, корупција искорењена а привреда се одвија по тржишним принципима, у којој ће постојати квалитетни системи здравствене заштите и образовања – подједнако ће користити и грађанима Србије и припадницима дијаспоре који желе да се врате у своју земљу.